

**Academia
Oamenilor de Știință
din România**

**Academy
of Romanian
Scientists**

Add: Splaiul Independenței nr. 54 sector 5, 050094, București, ROMANIA, Cod Fiscal: 5091859
Tel. 00-4021/314.74.91; Fax. 00-4021/314.75.39, Web-site: www.aos.ro, E-mail: aosromania@yahoo.com

**CERCETĂRI PRIVIND FALSIFICAREA ALIMENTELOR,
A PRACTICILOR ALIMENTARE FRAUDULOASE ȘI IMPACTUL
ACESTORA ASUPRA STĂRII DE SĂNĂTATE
A POPULAȚIEI**

RAPORT FINAL - 21.12.2018

Autor:

Lăcrămioara Mariana ZAPCIU

Coordonator:

Prof.univ.dr.ing. Dan ȘCHIOPU

CERCETĂRI PRIVIND FALSIFICAREA ALIMENTELOR, A PRACTICILOR ALIMENTARE FRAUDULOASE ȘI IMPACTUL ACESTORA ASUPRA STĂRII DE SĂNĂTATE A POPULAȚIEI

1. Impactul insecurității alimentelor la nivel global

Populația umană în continuă creștere este recunoscută drept una dintre cauzele fundamentale ale unor probleme de mediu precum schimbările climatice, despăduririle, diminuarea resurselor de apă sau pierderea biodiversității.

Succesul mondial asupra alimentației din ultimii ani, a reținut atenția internațională în ceea ce privește securitatea alimentară - accesul tuturor persoanelor la "*alimente nutritive pentru a avea o viață sănătoasă și activă*", în comun acord cu politicile F.A.O.

Creșterea populației la nivel mondial, evoluția tehnico-științifică și socio-economică au determinat creșterea necesarului de produse alimentare și diversificarea gamei acestora.

Tendențele neliniștitoare ale producției agricole și ale actualelor politici ale comerțului internațional ridică întrebări asupra posibilității ca producția și distribuția alimentelor să se îmbunătățească sau un, cu rapiditatea necesară pentru a se pune la același nivel cu creșterea populației și a atinge scopul de securitatea alimentației.

Mai mult, tentativele de a satisface cererea în creștere a alimentelor conduce lumea la folosirea excesivă a surselor. În mare parte, țările în curs de dezvoltare cultivă practic aproape tot solul arabil. În unele zone, terenurile fertile se exploatează fără a le da timp să se regenereze. Aprovizionările cu apă dulce (potabilă) se degradează sau se epuizează. Producția industriei alimentare a scăzut. Aceste tendințe fac de fiecare dată mai dificilă satisfacerea necesităților alimentare ale lumii.

Recent, însă, populația globală a început să-și sporească din nou efectivele, iar oamenii de știință pe probleme de mediu și dezvoltare au început să vorbească din nou de amenințările acestui fenomen. Pe de altă parte, însă, unii economiști și specialiști în politici publice consideră creșterea populației un lucru benefic, din moment ce generează o forță de muncă în creștere capabilă să producă mai multe bunuri și să susțină creșterea economică.

Specialiștii pe domeniu au explicat accentuarea problemei în ultimii ani prin diminuarea investițiilor în sectorul agricol, scumpirea alimentelor și criza economică. Conform ultimelor statistici, în țările în curs de dezvoltare, familiile cheltuiesc până la 50 la sută din venituri pe alimente, comparativ cu 20 la sută în țările dezvoltate.

Crizele economice anterioare nu au fost urmate în mod necesar de crize alimentare. Diferența, de data aceasta, este că, înainte să înceapă criza economică, se încearcă să se evite o criză alimentară de proporții, însă odată apărută criza economică, problemele legate de alimente au trebuit cumva amânate, pentru că prioritatea, acum, era aceea de a rezolva chestiunile economice. Așadar, pericolul unei crize alimentare nu a dispărut și se poate amplifica oricând.

Este foarte important să distingem între o criză la nivel global și o criză la nivel de țară. În multe țări există o criză alimentară, prețurile alimentelor sunt foarte ridicate, iar numărul oamenilor înfometați este din ce în ce mai mare. În general, în aceste state, criza alimentară are cauze economice. Deci, în țările sărace, probleme apărute în urma crizei economice au dus la apariția unei crize alimentare.

FAO a organizat un summit la Roma, ca răspuns la creșterea rapidă a prețurilor la alimente. Liderii lumii au pledat pentru creșterea producției alimentare. Problema este că din octombrie-noiembrie 2009, lumea a început să vorbească mai mult de criza economică și mai puțin de criza alimentară. Este un pic prea devreme să spunem, așadar, câți bani s-au investit în prevenirea acestei crize și câți ar fi trebuit să se cheltuiască. Se pare însă că agricultura devine, din ce în ce mai mult, o prioritate pentru guvernele lumii, ceea ce este un semn pozitiv. În special în Africa, statele investesc fonduri pentru creșterea producției alimentare. Deci, semne există. E adevărat că, toată lumea este atentă mai mult la provocările aduse de criza economică.

Când criza economică a început să se extindă cu repeziciune, țări foarte mari precum China sau Japonia au început să caute alte căi de a-și asigura necesarul de hrană, astfel au fost achiziționate de către aceste state, suprafețe imense de terenuri agricole în state din America de Sud, Indonezia sau Sudan. China fiind un stat care are o populație foarte mare de hrănit, această operațiune a fost, oarecum, ceva natural, pentru a-și asigura hrana.

Realitatea este însă că acest tip de operațiune nu este ceva cu totul și cu totul nou. Este adevărat că nu s-a întâmplat niciodată la acest nivel, însă acest tip de achiziții a mai avut loc și în perioada anterioară.

Important este că odată cu achiziționarea unor terenuri arabile de așa mari dimensiuni, o țară bogată aduce în respectiva țară săracă tehnologie, metode inovatoare de a face agricultură, ceea ce este un lucru pozitiv și benefic pentru acel stat care, altfel, nu ar fi avut mijloacele necesare să exploateze la modul optim acele terenuri. Specialiștii susțin că dacă toate operațiunile sunt făcute bine, în concordanță cu legislația națională și normele internaționale, pot fi aduse numai beneficii. Dacă, însă, totul se face cu ușile închise, într-o totală lipsă de transparență și cu încălcarea normelor, atunci avem toate motivele să fim îngrijorați.

Situația alimentelor la nivel mondial se află într-un proces de reasezare, care evoluează rapid. Tulburări și proteste semnificative, precum cele din orașele din Caraibe și Extremul Orient, demonstrează potențialul acesteia de a genera instabilitate politică.

În prezent, există o tendință de creștere fără precedent a prețurilor la alimente și a costurilor importurilor pentru țările cele mai sărace, combinată cu diminuarea rezervelor de alimente. Acest lucru a creat numeroase provocări politice, de securitate, umanitare, socio-economice și în domeniul dezvoltării – pe lângă nevoile imediate pentru combaterea foametei. În ultima perioadă, lumea a luat rapid cunoștință de seriozitatea acestor provocări și a început să se contureze o gamă de propuneri.

Având în vedere complexitatea acestei teme, planificatorii politici se confruntă cu problema dificilă a realizării unui echilibru între urgența oferirii unui răspuns pentru dificultățile imediate și asigurarea unui timp îndeajuns de mare pentru a putea înțelege și analiza în mod adecvat provocările și consecințele potențiale ale acțiunilor lor.

În unele situații, este nevoie de mai multă claritate și de realizarea unui acord la scara întregului sistem pentru a avansa. Trebuie să revedem vectorii cererii și ofertei în cazul prețurilor mai ridicate la alimente, impactul acestora și amenințările probabile.

Dar această situație prezintă de asemenea atât provocări, deja evidente, cât și oportunități, care s-ar putea să nu fie atât de clare.

Principalele provocări imediate includ:

- izbucnirea unor proteste și a insecurității legate de alimente;
- o mai mare insecuritate alimentară cu un număr sporit de cazuri de malnutriție care solicită o intervenție de urgență;
- costuri sporite pentru importurile de alimente, ajutoarele cu alimente și programele de asistență în domeniul alimentară;
- impunerea de către guverne a controlului prețurilor, interzicerii exporturilor și eliminării tarifelor la importuri.

Cea mai alarmantă consecință imediată este creșterea în numeroase țări a turbulenței sociale și politice legate de alimente. Acest risc este ridicat în special în țările apărute în urma unor conflicte violente, unde securitatea și progresele politice sau economice pot fi zădărnicate cu ușurință.

În unele situații, eforturile de stabilizare pot fi subminate, misiunile de menținere a păcii încep să fie presate pentru a sprijini eforturile guvernelor de a înăbuși revolte, iar personalul internațional și elementele sale de infrastructură (cum ar fi depozitele) devin ținte.

În afară de răspunsurile de securitate imediate, este necesar să se întreprindă unele eforturi urgente, care includ:

- includerea factorului turbulenței generate de alimente în sistemele de avertizare timpurie a conflictelor;
- integrarea securității alimentare în domeniul edificării păcii;
- pregătirea unor planuri pentru situații deosebite;
- monitorizarea piețelor și a prețurilor alimentelor (în special în zonele urbane);
- analizarea modului în care agențiile și misiunile de edificare a păcii ar putea să acționeze mai bine în cazul tulburărilor în masă.

Situația Europei este relativă. Dacă punem Europa în context global, putem spune că situația din zonă este bună, Europa fiind alimentată corespunzător cererii, motiv pentru care nu există nici un motiv de îngrijorare.

Nu putem spune că vreo țară din Europa ar putea intra în criză alimentară pentru că s-ar afla în situația în care oamenii să ajungă la foamete din cauza incapacității de a-și procura hrana, deși există probleme legate de prețul ridicat al produselor alimentare. Este adevărat, de asemenea, că sunt situații în care producția agricolă a scăzut din cauza vremii, dar acest tip de probleme nu pot fi considerate drept criză.

Sunt studii care arată că piața mondială a alimentelor va deveni tot mai instabilă sub presiunea creșterii demografice și chiar a speculațiilor care se pot face cu produse alimentare. Schimbările climatice vor face ca, în aproximativ, treizeci de ani, producția de alimente și agricultura europeană să arate altfel.

Specialiștii consideră că toate aceste motive au stat la baza apariției acestor practici frauduloase de producere a alimentelor falsificate/contrafăcute.

2. Sistemul alimentar din România și cauzele declinului agriculturii

Strategia de securitate națională a României prevede că „o economie puternică, performantă și competitivă, macrostabilă, dinamică sub raportul ritmului de creștere și adaptabilă la cerințele integrării și ale globalizării, reprezintă un pilon important al securității naționale, asigurând condiții pentru securitatea economică și socială, interesul majorității populației pentru susținerea instituțiilor democratice și baza necesară pentru promovarea inițiativelor vizând prosperitatea și securitatea națiunii”.

Ca element de bază al securității naționale, securitatea alimentară nu poate fi concepută în afara unor strategii realiste de dezvoltare durabilă a societății românești, în ansamblul ei.

Managementul apărării și elaborării politicii de apărare în România – țară membră NATO și UE, a încetat să mai constituie doar o problemă națională. Apartenența la NATO a dus la elaborarea politicii de apărare națională în concordanță cu modelele determinate de matricea instituțională a acestui puternic organism militar internațional.

Ceea ce trebuie avut în vedere în mod special în plan național o reprezintă tocmai identificarea și îndeplinirea acelor deziderate specifice cadrului național, care să ducă la rezolvarea misiunilor noastre pe linia apărării și securității naționale, în contextul unei strategii militare și de securitate elaborate la nivelul Alianței.

Una dintre pârgurile care contribuie la buna funcționare a sistemului de apărare națională o reprezintă securitatea alimentară, concept care ar trebui să fie circumscris unor programe naționale complexe, întinse pe perioade diferite, dar care privesc în ansamblul, să reprezinte perspectiva sau programul de dezvoltare durabilă a României.

Din păcate, atunci când luăm în discuție problematica securității alimentare, trebuie să abordăm în esență, atât asigurarea cantitativă a alimentelor, reprezentată prioritar de agricultură, cât și inocuitatea sau salubritatea alimentelor.

Nu se poate vorbi de programe de dezvoltare durabilă a României, indiferent pe ce termene și perioade, fără să scăpăm din vedere *declinul actual al agriculturii și al mediului rural*, precum și *cauzele* care au determinat acest declin, pentru ca în consecință să depistăm soluții pentru rezolvarea acestei veritabile crize de sistem.

Cauzele declinului agriculturii și al mediului rural

- **Declinul demografic**, acționează atât în mediul rural, cât și în cel urban.

Țările puternic dezvoltate au reușit atenuarea acestui declin prin intermediul fenomenului imigrațiilor masive, care a provocat în afara unor efecte economice pozitive, și socuri culturale, tensiuni intercomunitare, atitudini xenofobe, și chiar fracturi sociale.

România de azi nu poate să conteze, în tentativa de rezolvare a deficitelor demografice, pe seama imigrației, ea însăși fiind o țară cu o emigrație masivă, care pierde anual resurse umane importante care i-ar fi putut folosi pentru dezvoltarea internă.

Cel puțin pentru viitorul apropiat, apreciem că România nu va constitui un punct de atracție pentru valurile de emigranți din zona asiatică și din Orientul Mijlociu, care vor folosi teritoriul țării doar pentru tranzit către țările din vestul și centrul Europei.

Scăderea demografică din sate a fost atât de puternică în ultimii ani, încât au dispărut aproape complet copii de vârsta școlară. O redresare în acest sens în mediul rural e puțin probabilă în viitori 10 - 15 ani, fiind necesare soluții care să normalizeze declinul demografic de lungă durată.

- **Sărăcia**, este în mod obișnuit asociată cu analfabetismul și devine mai vizibilă odată cu intrarea tinerilor în învățământul liceal.

Actuala criză economico-financiară, scăderea nivelului de trai al populației rurale, au făcut ca familiile sărace să nu mai fie în măsură să acopere nici costurile școlarizării medii.

- **Revenirea la agricultura tradițională** s-a făcut în condițiile în care retrocedarea suprafețelor agricole să nu fie însoțite și de retrocedarea altor mijloace de producție și în condițiile lipsei aproape totale a capitalurilor în mediul rural.

Această formă arhaică poate permite subzistența a 1 - 2 familii, însă rentabilitatea este scăzută și pentru că nu se poate apela la forța de muncă salariată, familiile rurale exploatează la maximum toate resursele de care dispun, inclusiv bătrânii și copiii, în contextul unei productivități scăzute și al unor lucrări de calitate slabă.

Lumea se întoarce la agricultura așa-zis „eco”. Nu este vorba decât de o întoarcere la o alimentație pe baze sănătoase, de eliminare acelor surrogate de alimente constituite pe baze exclusiv sintetice, cu efecte negative incalculabile asupra organismului uman.

România, are în acest sens, resurse extraordinare. Neavând când să-și distrugă solul, au posibilitatea să-l „reabiliteze” în timp record.

- **Degradarea infrastructurii școlare** și lipsa acută a personalului didactic calificat în mediul rural din ultimii ani, au fost marcați de o politică aberantă în domeniul educației. Din motivele greu de argumentat în mod logic, au fost desființate numeroase școli în mediul rural, iar cele care au mai rămas, se prezintă în marea majoritate, într-o stare avansată de degradare fizică.

Fondurile pentru reparații lipsesc, iar prin măsuri de reducere a personalului didactic, de scădere a salariilor cadrelor didactice, s-a determinat o lipsă de motivație din partea elevilor și familiilor lor, iar pe de altă parte, de indiferență și nepăsarea din partea autorităților locale.

- **Politicile sociale**. În condițiile în care aproape jumătate din populația României trăiește în mediul rural, grija statului față de acest segment masiv de populație este nesemnificativ.

Importanța care se acordă mediului rural crește, de regulă, în perioadele electorale, când politicienii realizează că la țară există prea mulți locuitori – alegători, ca să fie ignorați.

Unul dintre obiectivele strategice ale României a fost integrarea în Uniunea Europeană, dar cu o politică internă discriminatorie față de mediul rural, este greu de crezut că acest proces va avea loc la un nivel

corespunzător și în mediul rural. Cu alte cuvinte, consumul va rămâne în continuare dependent de resursele externe.

- ***Diminuarea șanselor de dezvoltare locală*** este o altă cauză a declinului agriculturii – trebuie să fim conștienți, însă, că mediul rural nu se poate rezuma la activități agricole, impunându-se dezvoltarea altor tipuri de activități, îndeosebi a celor care pot pune în valoare resursele locale.

De exemplu, avem în vedere agro-turismul internațional, care trebuie însă să răspundă unor exigențe de infrastructură, al condițiilor de cazare, precum și al celor ecologice.

- ***Șomajul latent de mari proporții.*** Deși agricultura românească este orientată în bună parte spre subzistență, și slab dotată din punct de vedere tehnologic, ea continuă să fie intensivă în ceea ce privește forța de muncă.

Procesul de concentrare a proprietății în agricultură, paralel cu modernizarea tehnologiilor de producție, vor avea ca efecte sigure creșterea productivității și a randamentelor.

Necesarul de forță de muncă va scădea rapid, cu toate că vor supraviețui și unele forme de exploatații de subzistență, așa cum se întâmplă în toată Uniunea Europeană.

Șomerii agricoli, ca și cei din mediul rural, vor mări presiunea asupra fondurilor de protecție socială pe care astăzi guvernarea continuă să-l considere un favor sau, ceea ce este și mai grav, o pomană instituțională. Șomajul rural va ajunge, dintr-o problemă a mediului rural într-una de importanță națională, problemă gravă a societății noastre de consum, cu implicații incalculabile asupra securității naționale.

- ***Migrațiile necontrolate.*** În societatea românească se va produce din nou fenomenul migrației către zonele urbane (primul val de astfel de migranți s-a produs în perioada industrializării comuniste, cu un oarecare control al statului, dar care avea să fie scăpat din mână, atunci când nivelul de trai a scăzut până la explozia socială din decembrie 1989). Este evident că problemele sociale și culturale provocate de populația relativ urbanizată sunt foarte greu de rezolvat și astăzi, cu atât mai dificilă va fi rezolvarea problemelor legate de viitorii migranți rurali neintegrabili.

Suprapopularea suburbiilor orașelor s-a dovedit, peste tot în lume, o amenințare permanentă pentru centrele urbane, pentru siguranța cetățeanului, respectiv pentru siguranța națională.

- ***Creșterea decalajelor sociale, accentuarea inechității, creșterea potențialului de delincvență și de afectarea a siguranței cetățeanului.***

Declinul evident al învățământului rural, cu fenomenele sale negative care-i sunt asociate, va conduce la creșterea inechității sociale, iar consecințele unei probabile creșteri a infractionalității rurale nu se vor limita doar la mediul rural, ci vor afecta întreaga societate.

Starea de nemulțumire și de frustrare poate determina mișcări sociale de amploare, fiind posibilă afectarea întregului mecanism democratic, insuficient consolidat în România, în cazul în care aceste fenomene, produse ale procesului ireversibil al globalizării nu vor fi controlate și rezolvate.

Cu posibilitatea manifestării unor asemenea disfuncționalități de ordin social, există și riscul apariției unor dificultăți suplimentare în efortul de integrare în Comunitatea Europeană.

Considerăm necesar de reamintit, că restructurarea agriculturii și realizarea unei politici agricole comune sunt elementele cele mai costisitoare din întreaga istorie a integrării europene.

Viitorul va aparține succeselor obținute de țările care vor depune eforturi pentru ameliorarea sectoarelor: agricol, energetic, mediului ambiant, turismului, al micii industrii familiale, etc.

3. Fraude alimentare & produse falsificate

Pornind de la provocările actuale, cercetările tind să aducă în atenția preocupărilor și o dimensiune mai nouă a problematicii consumatorului, mai precis cea a responsabilității pe care acesta o are în condițiile societății prezente.

În contextul în care tehnologia digitală ne permite accesul la o multitudine de informații medicale, nu este de mirare faptul că gradul de informare al consumatorilor de produse alimentare este mult mai complex și implicit așteptările acestora cu privire la consumul de alimente de calitate sunt mai ridicate.

Motivația acestor cercetări a fost bazată pe constatarea faptului că, în prezent, satisfacțiile/insatisfacțiile consumatorilor de produse alimentare reprezintă un punct important de plecare pentru creșterea standardului de viață al consumatorilor prin conștientizarea corelației dintre comportamentul consumatorului și consumul de alimente, precum și impactul alimentelor asupra stării de sănătate a consumatorilor.

Astfel, până în prezent, nu s-a acordat o atât de mare importanță consumului de alimente în profilaxia și patologia umană. În ultimii ani, un rol foarte important se acordă relației alimentație-boală, în speranța că vor fi elaborate politici concrete pentru complexul alimentație-sănătate, având în vedere faptul că această problema a trecut deja de limitele științei, căpătând valențe politice și economice cu multiple implicații sociale.

Complexitatea relației om-aliment, se poate evidenția prin multiplele direcții de cercetare, prin care se caută să se evidențieze interacțiunea dintre alimentație și sănătate.

O concluzie obținută de specialiștii din domeniu, referitoare la consumul de alimente, constă în faptul că un stil de viață echilibrat cantitativ, calitativ și nutrițional, considerat ”sănătos”, poate avea beneficii atât pe termen scurt, cât și pe termen lung, în mod cert.

Astfel, se opinează că pe termen scurt, adoptarea principiilor unui ”stil de viață sănătos” poate asigura necesarul de energie, atât de important în desfășurarea în condiții optime a activităților zilnice, iar pe termen lung, împreună cu practicarea cu regularitate a exercițiilor fizice, pot adăuga ani vieții și pot reduce riscul apariției anumitor boli, devastatoare pentru sănătatea consumatorilor. În acest sens, un cercetător de la Facultatea de medicină din Virginia, SUA, doamna Anne Wolf, afirma că *“Alimentele ne dau carburantul pentru a putea gândi și energia pentru ne putea pune în mișcare mușchii. Toți micronutrienții, vitaminele, mineralele sunt acolo pentru ca organismul nostru să poată funcționa”*.

Astfel, preocupările asigurării securității alimentare pentru populația fiecărui stat, a existat încă din cele mai vechi timpuri, cu atât mai mult acum, când în cadrul pieței comune a Uniunii Europene, s-au stabilit normative generale și specifice, obligatorii pentru toți operatorii, care doresc punerea pe piață a produselor fabricate, solicitând totodată, ca și procesatorii din țările terțe să respecte aceste reglementări, dacă doresc introducerea alimentelor în piața comună, prin care să se asigure de salubritatea și calitatea tuturor acestora.

În acest sens, principalele obligații ale operatorilor economici sunt de a produce și comercializa produse alimentare, care în condiții normale, nu pot pune în pericol viața, sănătatea sau securitatea consumatorilor.

Totodată, acestora le este interzis să producă, importe și să comercializeze produse falsificate sau contrafacute, deoarece cumpărătorii au dreptul să se aștepte ca hrana pe care o consumă să fie sigură și adecvată consumului.

Odată cu fenomenul globalizării și dezvoltării tehnologiei, alimentația a suferit multiple transformări, motiv pentru care au fost realizate și aplicate noi tehnici de producție, procesare și comercializare. În prezent, fiind întâlniți mai mulți factori ce își dispută întâietatea în influența negativă asupra falsificării sau substituirii produselor alimentare, respectiv: goana după profit, inconștiența producătorilor sau comercianților, concretizate prin nerespectarea tehnologiilor și modificarea rețetelor de fabricație.

Așa cum am detaliat în studiul anterior referitor la definirea conceptului de fraude alimentare, dacă aspectele referitoare la siguranța alimentară și calitatea produselor agroalimentare sunt reglementate, atât prin legislația europeană, cât și la nivel național, pentru autenticitatea produselor alimentare nu există un cadru legal încă reglementat, respectiv nu există o definiție unitară, caracteristici, proceduri clare de prevenire și/sau identificare, informări, contravenții și/sau sancțiuni pe măsură. În acest context, aceste aspecte pot genera un mediu propice pentru potențiale falsificări și/sau fraudări în domeniul alimentar, pe întreg lanțul de producție - consum, cu efecte multiple, atât asupra consumatorilor, cât și asupra statului.

Totodată, forurile de decizie UE au acordat o atenție deosebită etichetării produselor alimentare, care este susținută de numărul mare de revizuri aplicate actelor normative privind cerințele minime pentru etichetarea unitară a alimentelor, cu intenția clară de a asigura o informare corectă a consumatorilor.

Specialiștii consideră că procentul *falsificării alimentelor*, în unele țări, a cunoscut o creștere semnificativă, uneori mai mare chiar decât cel al traficului de droguri. Astfel, înainte falsificarea alimentelor se raporta doar la înlocuirea unor ingrediente sau materii prime mai scumpe, cu unele cu costuri scăzute, pe când în această perioadă, există potențiala situație ca la consumator să ajungă alimente nocive sau uneori, chiar otrăvitoare.

Sunt țări în UE, în care în ultimii ani, au fost descoperite produse alimentare falsificate, respectiv: Marea-Britanie, 2013, un produs de lasagna de vită conținea carne de cal într-un procent de 60% sau în unele cazuri chiar 100%, Ungaria, produse de vită care conțineau tot carne de cal, fără a fi inscripționate și exemplele pot continua.

De asemenea, specialiștii consideră falsificare de alimente și folosirea materiilor de bază de proastă calitate, reambalarea produselor mai ieftine, modificarea termenului de garanție, precum și prelucrarea produselor alterate.

Alți specialiști definesc falsificarea ca fiind furtul proprietății altor persoane, inclusiv marca comercială, designul produsului sau proprietatea intelectuală, și vânzarea fără consimțământul proprietarilor (Lambkin & Tyndall, 2009). Ultimul raport a arătat că dimensiunea pieței produselor falsificate este estimată la 653,77 miliarde USD (Havocscope, 2015). Falsificarea este greșită și ilegală, deoarece încalcă drepturile de autor și de proprietate intelectuală ale proprietarilor de mărci care au muncit atât de mult pentru a construi mărcile de la nimic înainte de a-și atinge reputația actuală. Falsificarea nu afectează numai proprietarii de mărci originale, ci și alte părți interesate, cum ar fi consumatorii și guvernul (OCDE, 2007).

Astfel, potrivit opiniei experților din domeniu, falsificarea alimentelor capătă noi valențe pe piața mondială a produselor alimentare. Azi, într-un stat membru UE, conform declarațiilor unor oficiali, s-a constatat că din totalul articolele falsificate, aproximativ 10% sunt produse alimentare, iar din totalul produselor alimentare comercializate între 1% și 3% sunt falsificate (www.cocoon.ro).

La nivel mondial, se încearcă identificarea unor metode de prevenire, care include sancționarea cât mai dură a falsificatorilor de alimente, cu intenția de a anihila aceste intenții și/sau fapte, care pot afecta starea de sănătate a consumatorilor. Astfel, în Danemarca, de exemplu, falsificarea renumitului unt danez poate fi sancționată chiar și cu închisoarea, iar în China, consumatorii au posibilitatea de a verifica personal cu ajutorul unui test, existența unor ingrediente dăunătoare pentru sănătate în alimentele consumate.

În vederea diminuării acestei practici de înșelare a consumatorilor, Autoritatea Națională pentru Siguranța Alimentelor din Ungaria, a înființat *Departamentul pentru cazuri excepționale*, care a efectuat, de la înființarea sa, în 2015, un total 1.098 de controale, a aplicat sancțiuni în valoare de 582 milioane de forinți (cca 78.000,00 euro) și a confiscat 3.613,00 tone de produse alimentare, iar datorită descoperirii cât mai eficiente a evaziunii fiscale, în bugetul statului au intrat 8,6 miliarde de forinți (cca 26.000.000 euro).

Un alt exemplu de inducere în eroare a consumatorilor cu intenția vădită de a obține câștiguri mai mari, regăsit în literatura de specialitate este așa-numitul „*italian sounding*”, respectiv produse prezentate sub o marcă cu rezonanță italiană, dar care provin din alte țări. Astfel, consumatorul este păcălit cu bună-știință. S-a ajuns la concluzia că valoarea produselor „*Made in Italy*” este de aproximativ 60 de miliarde de Euro la nivel mondial. Sau cumperi un „*Prosciutto italiano*” care arată bine, care afișează pe etichetă steagul Italiei și sloganul „*gustoso*” – ca să descoperi, dacă ai răbdare să citești specificațiile tipărite mărunt, că alimentul vine din Germania.

Produsele „*italienizate*,” sunt prezente inclusiv în supermarketurile românești, dovadă fiind chiar o prezentare a Camerei de Comerț Italiană pentru România în cadrul unui seminar „*Raportul de constatare a cazurilor de italian sounding în România*”, referitoare la o cercetare realizată în rândul marilor retaileri, fiind depistate în 9 hipermarketuri, 32 de produse care imitau stilul produselor italiene - dintre care 17 produse lactate, 5 cutii de paste, 4 salamuri și 6 conserve.

Dacă vorbim de produse alimentare falsificate/substituie/contrafăcute, nu putem să nu evidențiem încă o dată, că odată cu punerea pe piață a acestor produse se înfăptuiește fraudă alimentară, care în SUA, este numită „*adulterare motivată economic*,” (EMA-Economic Motivated Adulteration) și este definită ca substituirea sau adăugarea intenționată, frauduloasă, a unei substanțe într-un produs alimentar, cu scopul de a-i crește valoarea aparentă sau a-i reduce cheltuielile de producție, pentru a obține un câștig economic.

Iar conform definiției date într-un raport întocmit de Journal of Food Science SUA prin „*frauda alimentară*” se înțelege „*un termen colectiv care cuprinde cazurile de înlocuire deliberată, adăugare, manipulare, denaturare și etichetare greșită a mâncărurilor, ingredientelor sau ambalajelor alimentare, sau declarațiile false ori înșelătoare referitoare la un produs, în scopul obținerii unor câștiguri bănești*”.

În consecință, aceste produse falsificate, aceste fraude alimentare, înseamnă nu numai importante pagube economice pentru industria de profil din țara respectivă, dar și un risc major pentru sănătatea publică, deoarece au consecințe grave și sub aspect financiar, având în vedere costurile ridicate pentru spitalizare, cumulate cu absențele de la locul de muncă.

Se poate concluziona faptul, că în cadrul preocupărilor privind diminuarea cantității de produse falsificate, un rol foarte important îl are și consumatorii, care împreună cu operatorii din industria alimentară, trebuie să depună eforturi cumulate pentru diminuarea acestor practici ilegale.

Falsificarea produselor este posibilă datorită tendințelor pieței globalizării, îmbunătățirii tehnologiei, o infrastructură precară a laboratoarelor de referință, personal de control insuficient sau neintruit, precum și o

informare ineficientă a consumatorilor, sau mai bine zis, o educație limitată în ceea ce privește consumul de produse falsificate și de consecințele multiple în cazul acestor fraude alimentare.

Dat fiind caracterul ilicit al acestei activități, este o penurie de informații referitoare la procesul de producție și distribuție a produselor contrafăcute/falsificate, precum și despre fraudă alimentară, mai ales că este un vid legislativ legat de aceste practice incorecte și ilegale.

Cercetările sau studiile despre producția acestor produse sunt foarte puține, experții studiind prioritar efectele consumului de produse falsificate/contrafăcute, în detrimentul ”ofertei” și evaluării politicilor și programelor specifice.

Rezultatele acestor studii arată că falsificarea de produse alimentare este ”văzută de infractori ca fiind o activitate mai puțin riscantă și mai profitabilă decât traficul de droguri” (OECD, 2007). Unii consideră că motivația acestor ilegalități „*risc scăzut - profit ridicat*” (GAO, 2008) este „*în mod invariabil profitul*”. De asemenea, mai sunt opinii emise legate și de obiectivul de natură ideologică, ca de exemplu: „*intenția de a face rău oamenilor*”, aceste rezultate, conform opiniei unor specialiști, fiind susținute și de potențialele legături dintre falsificarea produselor și acțiunile de terorism și/sau chiar de crima organizată.

În urma cercetărilor efectuate, specialiștii susțin că indiferent ce motive au condus la aceste practici ilicite, produsele contrafăcute/falsificate pot fi periculoase pentru consumatori.

Anumiți experți consideră că în majoritatea cazurilor, consumul de *produse falsificate* sau cum mai sunt cunoscute sub denumirea de *contrafăcute*, poate fi considerat ca fiind un ”*comportament deviant, acceptat de societate și tolerat*” de autoritățile de control abilitate. Acest statut ambivalent se datorează mai ales opiniei generale a consumatorilor asupra falsificării, ca fiind de fapt o ”*infracțiune minoră*”, o activitate la limita dintre legalitate și ilegalitate, un incident fără consecințe. O altă explicație ar putea fi și datorită unei insuficiente informări a consumatorilor asupra efectelor acestor practici ilegale, precum și a generării unor dezechilibre sociale generate de obținerea unor câștiguri frauduloase de către cei care produc aceste tip de produse.

S-a concluzionat faptul că acest tip de percepție a facilitat evoluția masivă în ultimele decenii a acestor practici ilegale, frauduloase, în toate domeniile, ajungând în prezent la un procent destul de mare, cu efecte dezastruoase asupra procesatorilor, influențându-se astfel economia națională.

Totodată, specialiștii susțin că în anumite situații, această activitate frauduloasă are și efecte devastatoare asupra sănătății publice, mai ales în cazul produsele farmaceutice și a produselor alimentare falsificate/contrafăcute, putându-se asocia chiar legături cu terorismul și/sau cu crima organizată, generate de faptul că acestea sunt finanțate din câștigurile obținute în urma acestor practici frauduloase.

Prin prisma ultimelor evenimente la nivel global de acest gen, se poate emite ipoteza că aceste tipuri de activități ilegale, au căpatat o altă dimensiune, aspect la care a contribuit și toți cumpărătorii care achiziționează conștient astfel de produse.

Cercetările legate de comportamentul consumatorului de produse contrafăcute/falsificate au inclus conștientizarea prețurilor și teoria comportamentului planificat. Aceste practici ilicite, înșelătoare, au fost studiate în detaliu, pentru a evidenția diferitele tipuri de produse contrafăcute, cauzele generatoare, precum și efectele asupra consumatorilor.

S-a ajuns la concluzia că toate aceste practici comerciale înșelătoare conțin informații false, etichetarea inducând în eroare consumatorul, forțându-l pe acesta să ia o decizie eronată, fără a i se oferi posibilitatea

unei selecții conștiente. Specialiștii susțin că intențiile consumatorilor de a achiziționa produse falsificate depind de atitudinea adoptată față de acest tip de produse și/sau de față de fraude.

Decizia de cumpărare a consumatorului poate fi bazată pe două puncte de vedere, prețurile de referință printre alte mărci și evaluarea prețului/calității mărcii. Prețurile de referință compară o anumită categorie de marcă sau produs cu alte opțiuni disponibile pentru a evalua atât prețul, cât și calitatea dintre diferite mărci. Constatările arată că există o relație pozitivă între preț și percepția calității din partea clientului, datorită comportamentului natural al omului pe care calitatea judecătorului este bazată pe preț.

Un alt element de influență referitor la stabilirea preferințelor consumatorilor, a fost stabilit ca fiind cultura. Astfel, specialiștii au putut constata complexitatea procesului de cumpărare, susținute prin noile rezultate obținute, care „*indică faptul că aspectele emoționale sunt factori determinanți importanți în decizia de cumpărare*”. Toate aceste rezultate, au fost de un real ajutor pentru companiile și autoritățile competente, abilitate în acest sens, în elaborarea/revizuirea politicilor și/sau a strategiilor de prevenire împotriva acestor practici frauduloase.

Autoritățile competente au recunoscut imposibilitatea consumatorilor de a face o distincție între produsele falsificate și cele autentice. Astfel, doi cercetători, Fejes și Wilson, au identificat o teorie bazată „*pe o extensie a Teoriei Utilizării Indicațiilor (Cox, 1967), indicând criteriile pe baza cărora consumatorii selectează indicatori asupra naturii produsului, cum informează acești indicatori procesul de autentificare, modul în care acesta se desfășoară, precum și efectul asupra deciziei de cumpărare*”.

Conform modelului, consumatorul folosește indicatori intrinseci (calitatea produsului; calitatea tipăririi ambalajului/instrucțiunilor; etc.) și indicatori extrinseci (prețul de vânzare; locul de vânzare; țara de origine) pentru a evalua produsul și a decide asupra autenticității acesteia. Procesul nu este infailibil, acesta fiind influențat de gradul de informare a consumatorului, experiențele anterioare cu produse originale și falsificate, dar și factori contextuali. La sfârșitul procesului, consumatorul va decide dacă produsul este original sau falsificat și va lua o decizie cu privire la achiziționare acesteia. Deși acest model teoretic este deja folosit de practicieni pentru scopuri didactice, acesta trebuie însă testat înainte de a putea fi folosit pentru intervenții sau să informeze decizii de politici publice”.

Conform „*accepțiunii Teoriei Controlului de Sine (Gottfredson & Hirschi, 1990)*”, la baza consumului de produse contrafăcute/falsificate, stă „*dorința de a risca*”, respectiv că „*apetitul pentru risc este un element semnificativ al autocontrolului*”. În consecință, s-a emis ipoteza că „*persoanele care au un nivel scăzut de autocontrol sunt impulsive, prezentând un apetit crescut pentru risc, fără viziune pe termen lung (neavând abilitatea de a cântări avantajele pe termen scurt versus cele pe termen lung), favorizând sarcinile simple și activitatea fizică în detrimentul activității cognitive, fiind predispuși la căutarea de gratificare imediată*”.

În studiile „*Romanian Consumers' Attitudes towards Counterfeits - An Empirical Study. Transformations in Business & Economics*”, specialiștii au făcut referiri și „*asupra acestei inabilități și în cazul consumatorilor români, constatând ca urmare a analizei efectuate că ei sunt de multe ori înduși în eroare de similitudinile dintre produsele originale și cele ilegale. Astfel, abilitatea de a diferenția între produse originale și contrafăcute este un aspect important în ceea ce privește consumul de produse contrafăcute (cu efecte majore asupra amplitudinii comerțului cu astfel de produse)*”, concluzionând că cercetările se impun a fi continuate.

În lucrarea lui Lev Fejes, cu tema „*Legătura dintre consumul de produse contrafăcute, crima organizată și terorism*”, autorul subliniază că „*Inabilitatea consumatorilor români de a distinge între*

produse originale și contrafăcute capătă importanță și în contextul unor studii recente cu privire la obiceiurile de consum de produse contrafăcute ale românilor. Acestea au dezvăluit că, deși pe piața românească sunt prezenți reprezentanții legali ai multor mărci de renume, românii continuă să cumpere produse contrafăcute din surse variate).... Rezultatele acestor studii arată și faptul că produsele vestimentare nu sunt singura categorie de produse contrafăcute cumpărate de români: aceștia cumpără parfumuri și produse electronice), dar și jucării, calculatoare, telefoane mobile, cosmetice sau chiar produse alimentare... Dabija și colaboratorii (2014) consideră că românii sunt dispuși să cumpere produse contrafăcute din cauză că nu sunt pe deplin conștienți de riscurile potențiale la care se expun prin achiziționarea și utilizarea jucăriilor, calculatoarelor sau telefoanelor mobile neconforme sau false. În același timp, este posibil ca aceștia să nu fie preocupați de riscurile pe care le prezintă aceste produse, ci, mai degrabă, de posibilitatea de a fi la modă... ”.

Prin prisma studiilor efectuate și a opiniilor emise de cercetători, se poate concluziona că aceste practici ilegale, frauduloase sunt susținute de consumul conștient de acest tip de produse falsificate/contrafăcute, consumatorii putând fi considerați astfel, chiar „*complici*” în aceste infracțiuni.

De exemplu, legislația franceză referitoare la proprietatea intelectuală, care este considerată una din cele mai stricte din UE, prevede sancțiuni pentru situațiile în care dovedește acționarea cu rea-credință, mai precis o amendă contravențională de „maxim 300.000 de euro sau trei ani de închisoare, iar în cazul în care infracțiunea este comisă în scopul de a vinde sau a furniza mărfuri contrafăcute”, penalitățile cresc.

Tentativa reușită de iluzionare a cumpărătorilor prin astfel de proceduri reprezintă, din punct de vedere juridic, infracțiuni care intră sub incidența legii penale, în cazul în care dovezile sunt susținute de expertize medico-legale sanitare veterinare și pentru siguranța alimentelor.

Un semnal de alarmă pentru consumatori ar trebui să fie întotdeauna prețul surprinzător de mic al unui produs, deoarece un produs falsificat este vândut la un preț mult mai mic decât în realitate, deoarece calitatea ingredientelor și implicit a produselor obținute este scăzută. De exemplu, un aparat electronic falsificat poate, uneori, funcționa defectuos sau chiar exploda, ceea ce este foarte periculos pentru utilizatori, un articol de vestimentație falsificat, poate fi impregnat cu o vopsea care este dăunătoare sănătății consumatorului. De asemenea, produsele alimentare falsificate pot afecta starea de sănătate a consumatorilor, fie pe termen scurt, fie pe o perioadă mai îndelungată.

În concluzie, falsificarea produselor alimentare, în speță, este și va rămâne un fenomen greu de înlăturat de pe piața comună și/sau chiar internațională, atâta timp cât nu vor fi perfecționate tehnicile de control ale produselor. Identificarea unor transformări produse în alimente, influențate de factori microbiologici și fizico-chimici se poate realiza prin aprecierea structurii morfologice, caracteristicilor exterioare și compoziției chimice ale alimentelor, particularități reliefate inclusiv prin inspecție, gust, miros și palpație, numai de către specialiști, dar uneori chiar de către consumatorii educați.

4. Studii de caz - adevăruri surprinzătoare din industria alimentară

Relevant pentru tema noastră de studiu sunt și relațiile ziaristei Joanna Blythman, de la publicația *The Guardian*, care a participat fără să-și dezvăluie identitatea, la o expoziție anuală de ingrediente alimentare, *Festhalle Messe de la Blade Runner*, desfășurată la Frankfurt, în anul 2013. Această expoziție era cea mai importantă reuniune din lume a furnizorilor de ingrediente, distribuitorilor, dar și a cumpărătorilor. Acest tip de eveniment a debutat inițial în 2011, la Paris, având mai mult de 23.000 de vizitatori, care au participat din 154 de țări, reprezentând în mod colectiv o putere de cumpărare de 4 miliarde de euro. Expoziția nu este deschisă publicului. Oricine încearcă să se înregistreze trebuie să demonstreze că lucrează în industria alimentară.

În timp ce expozații de la cele mai multe expoziții de produse alimentare sunt dornici să ofere produse naturale care să fie consumate direct în cadrul evenimentului, la acest eveniment, expozații ofereau de fapt ingrediente sub forma unor produse, respectiv, au fost oferite cuburi de brânză albă, aseasonate cu ierburi și condimente, sub denumirea "*Feta cu Glucono-Delta-Lactonă*", de fapt un "ester ciclic al acidului gluconic", care prelungește termenul de valabilitate.

Un bucătar de patiserie oferea niște eșantioane de prăjiturile pentru cumpărătorii care se adunaseră în jurul unei mese, torturile în formă de inimă și în formă de diamant erau ca niște straturi cremă și ciocolată lucioase, pe care le regăsești în ferestrele de patiserie de la supermarket, dar toate acestea erau preparate în întregime fără ouă, unt sau cremă, grație substituției de proteină din cartofi. Acest ingredient revoluționar asigură "*volumul, textura, stabilitatea și senzația de plăcere gustativă*" pe care o căutăm în prăjiturile cu ingrediente tradiționale și, în plus, are un avantaj foarte mare prin prețul extrem de redus.

Scopul expoziției era transmiterea unui mesaj de marketing. De exemplu, pentru un produs numit Butter Buds®, descris de producătorii săi drept "*o aromă de unt încapsulată și modificată enzimatic, care are de 400 ori mai multă intensitate de aromă de unt*", marketingul promovează produsul prin însumarea în șase cuvinte: "*Când tehnologia întâlnește natura, tu câștigi.*"

Standurile expoziționale erau amenajate ca obiecte de artă, rafturile din sticlă strălucitoare au fost luminate în spate pentru a arăta un curcubeu de lumini, atât de strălucitoare din cauza coloranților, ca niște tuburi fluorescente. Platourile cu diverse pulberi, în formă de piramide, au fost stivuite pe standuri elegante care poartă etichete enigmatice, spre exemplu: "*texturarea proteinei din soia: culoarea de șuncă feliată*".

Producătorii doresc un sos de tomate suficient de gros pentru a nu se scurge din cutia sa de plastic - și puțin lucios, astfel încât să nu arate mat și vechi după câteva zile în frigider. Pentru asta apelează la avantajele produsului Microlys®, un amidon de specialitate "*eficient din punct de vedere al costurilor*" care dă "*suprafețe lucioase, netede și viscozitate ridicată*", sau tomate "*Pulpiz™, Tate & Lyle*", "*extender pulp*".

Pe baza amidonului modificat, se obține același aspect atractiv de pulpă de roșii, în timp ce se utilizează de fapt o pastă de tomate într-un procent mai mic de 25%.

Portofoliul larg de afaceri al companiilor care au prezentat ingredientele alimentare a fost surprinzător. De exemplu, firma Omya, cu sediul în Hamburg, s-a autointitulat ca "*un lider mondial în distribuția și producerea de minerale industriale*", furnizând diferitelor piețe produse alimentare, dar și hrană pentru animale de companie, produse oleochemice, cosmetice, detergenți, substanțe de curățare, hârtie, adezivi pentru construcții, materiale plastice și produse chimice industriale. La Frankfurt, Omya vindea praf de ceapă granulată, glutamat monosodic și acid fosforic.

Pentru companiile mari, cum ar fi aceasta, prelucrarea produselor alimentare este doar un alt flux de venituri. Ei nu experimentează și livrează doar componente alimentare, ci și diferite spray-uri, vopsele rezistente la zgârieturi sau diverși adezivi.

Specialiștii participanți au afirmat că aceste expoziții susținute aici au fost din domeniul preocupărilor de tip laborator și fabrică, nu de bucătărie, fermă sau teren agricol, mesajul fiind că **tot ceea ce face natura, omul poate face mult mai bine și mai profitabil.**

Ziarista mai relatează că la un stand cu fructe și legume tăiate te așteptai să găsești ceva natural, ceva instantaneu recunoscut ca mâncare ecologică. Dar a constatat că fructele aveau date de producție cu câteva săptămâni în urmă, iar întrebând despre acest lucru, un agent de vânzări de la *Agricoat* a declarat că au fost scufundați într-una din soluțiile sale, *NatureSeal*, care, deoarece conține acid citric împreună cu alte ingrediente anonime, adaugă 21 de zile la termenul lor de valabilitate. Tratate în acest fel, morcovii nu dezvoltă acel alb care le face să pară vechi, merele tăiate nu devin maro, perele nu devin translucide, iar fructele de kiwi și pepenii nu se mai înmoaie, iar o baie în *NatureSeal* lasă salatele într-o stare în care apar "*proaspete și naturale*".

Pentru agenții de vânzări, acest preparat a fost un triumf tehnic, un avantaj pentru furnizorii de alimente, care altfel ar fi pierdut alimentele nevândute. A existat un beneficiu suplimentar: *NatureSeal este clasificat ca un ajutor pentru procesare, nu ca ingredient*, deci nu este necesar să fie declarat pe etichetă, nu există nicio obligație de a spune consumatorilor că salata lor de fructe "*proaspete*" este veche de o săptămână.

Tot aici, s-a susținut că inginerii din industria alimentară pot crea acum o aromă naturală de brânză maturată, în decurs de numai 72 de ore.

Aceste aspecte ar trebui să ne îngrijoreze foarte mult, deoarece în timp, consumul acestor alimente așa zise "*proaspete*", ne poate afecta starea de sănătate, de aceea nu putem să împărtășim entuziasmul vânzătorilor, în niciun caz.

Produsele de acest tip, pot fi cumpărate de la magazine sau pot fi servite la un mic dejun tip bufet de hotel. Chiar dacă în mod normal nu mâncăm cu bună știință alimente cu ingrediente pe care nu le cunoaștem, probabil că am consumat multe dintre aceste produse "*minune*". În ultimii ani ele au fost introduse lent și cu consecvență în alimentele pe care mulți dintre noi le consumăm în fiecare zi - în cantine, cafenele, pub-uri, hoteluri și restaurant, inclusiv în cazul alimentelor cumpărate pentru acasă.

Este relativ ușor să verificăm eticheta unui aliment de tip fructe, pâine albă, sau alt produs alimentar simplu, la care verificăm E-urile sau ingredientele mai puțin obișnuite pentru produsele procesate. Este însă mult mai greu, aproape imposibil, să evităm 6.000 de aditivi alimentari - arome, agenți de glazurare, amelioratori, agenți de înălbire și multe altele - care sunt în mod obișnuit angajate în spatele procesului de fabricare a produselor alimentare contemporane. În supermarket-uri de top găsim jambon și salamuri tratate, prajituri "*artizanale*", cheddarul extra-matur "*tradițional*", ciocolatele belgiene luxoase, cafelele de specialitate și băuturile probiotice miraculoase, tratamente industriale primind chiar și acele sticle inofensive de ulei de gătit.

Ziarista mai declară că atunci când dorim să ne informăm mai în detaliu, ne lovim ca de un zid secret. Cel puțin în ultimul deceniu, marile companii producătoare de alimente nu dezvăluie unele informații, ascunzându-se în spatele confidențialității comerciale, susținând că nu își pot divulga rețetele din cauza concurenței. În schimb, aceștia lasă comercianții cu amănuntul să răspundă la orice întrebări ale jurnaliștilor sau consumatorilor. La rândul lor, comercianții cu amănuntul ne sufocă prin difuzarea de informații inutile,

în principal irelevante. Persoanele și clienții cei mai insistenți primesc un răspuns din partea sediului central al companiei producătoare, cum ar fi de exemplu: "*Fiecare ingredient al acestui produs este conform standardelor de asigurare a calității, reglementărilor UE, protocoalelor suplimentare bazate pe cele mai stricte cerințe internaționale și standarde de specificații.*"

Ce se întâmplă într-o fermă sau pe terenul acesteia, este relativ bine supravegheat și transparent. Abatoarele se supun inspecțiilor periodice, efectuate de către inspectorii autorităților abilitate. Nu știm însă decât foarte puțin despre hrana care stă pe rafturile supermarketurilor noastre, în cutii și sticle - produse alimentare care au ceva adăugat pentru a le face mai convenabile și gata în permanență pentru consum, bazându-ne în totalitate doar pe mențiunile de pe etichetă.

Orice lucru care se găsește într-o cutie de tablă, pungă, carton sau sticlă trebuie să poarte o etichetă care să detalieze conținutul și mulți dintre noi au devenit experți în citirea acestor etichete. Dar, parte dintre aditivii și ingredientele care au fost demonstrate ca fiind dăunătoare, au dispărut de pe etichetă. Acest lucru nu înseamnă neapărat că produsele s-au îmbunătățit. În unele cazuri, da, dar există o explicație alternativă. În ultimii ani, industria alimentară s-a angajat într-o operațiune pe care o numește "*etichetă curată*", cu scopul de a elimina ingredientele industriale și aditivii, pe care le înlocuiesc cu substanțe care sună cu mult mai bine. Unele companii își reformulează ingredientele într-un mod autentic, înlocuindu-le cu denumiri mai puțin problematice. Alții, fără convingerea că pot afecta comercianții cu amănuntul și consumatorii, au mărit gama de ingrediente ieftine, în felul acesta prezentând publicului o imagine roză și curată.

Spre exemplu, în cazul salamului, cumpărătorul cel mai precaut ar putea să se relaxeze când vede extractul de rozmarin pe lista ingredientelor - dar extractul de rozmarin este de fapt un înlocuitor "*curat*" pentru vechea gardă a antioxidanților (E300-21), cum ar fi butilhidroxianisol (BHA) și butilhidroxitoluen (BHT). Producătorii de alimente le folosesc pentru a încetini ritmul în care alimentele devin râncede, extindându-și astfel durata de păstrare și comercializare.

Extractul de rozmarin nu trebuie întotdeauna să poarte un număr E (E392), dar adăugarea acestei formulări a "*extractului de rozmarin*" îl face să pară un ingredient atractiv - mai ales dacă salamul este, de asemenea, etichetat ca natural sau organic. Extractul de rozmarin are legătură cu planta, prezentarea fiind de obicei sub formă uscată. Produsele chimice antioxidante din plante pot fi izolate printr-o procedură de extracție care le "*dezodorizează*", eliminând orice gust și miros de rozmarin. Extracția se face fie prin utilizarea fie a dioxidului de carbon, fie a solvenților chimici - hexan (derivat din distilarea fracționată a petrolului), etanol și acetonă. Extractul de rozmarin cu un gust neutru este apoi vândut producătorilor, de obicei sub formă de pudră maronie. Legătura sa cu planta proaspăt tăiată, verde și picantă pe care o cunoaștem, este destul de îndepărtată.

Un alt exemplu: mâncarea din tăiței de pui. Ca ingredient poate fi inclus un aminoacid, cum ar fi L-cisteina E910. Entuziasmul pentru așa ceva ar fi eliminat dacă am ști că acest aditiv poate fi derivat din părul animalelor și omului. Dar, o gamă de extracte noi de drojdie poate să înlocuiască E910. Unii furnizori comercializează mărfurile lor ca o varietate de produse pre-fabricate, gata de utilizare, care oferă aceeași intensitate a aromelor ca și în procedeele clasice, dar sunt etichetate ca fiind toate naturale. Ingredientele sunt disponibile în gustul de pui și carne de vită, cu versiunile prăjite sau fierte, precum și versiuni pentru carne

albă sau mai închisă la culoare. Toate pot fi etichetate ca " *extract de drojdie* " - un avantaj pentru producători, deoarece extractele de drojdie au o imagine sănătoasă ca fiind o bogată sursă de vitamina B. Mai puțin cunoscut este faptul că extractul de drojdie are o concentrație ridicată de glutamat de aminoacizi, din care derivă glutamatul monosodic – bine-cunoscutul MSG, unul dintre cei mai evitați aditivi.

În cazul unui " *desert cremă de ciocolată* ", se pot identifica ingredientele: lapte integral, zahăr (trebuie să existe câteva procente), smântână, pudră de cacao și ciocolată neagră. Până aici totul sună destul de bine, dar se pot observa și alte trei ingrediente mai puțin plăcute.

Primul este agentul de emulsificare (E407), un agent derivat din alge marine care poate genera ulcere și cancerul gastrointestinal. Este considerat acum în cercurile industriei alimentare ca un " *ideal* " aditiv. Cel de-al doilea dintre aceste ingrediente îngrijorătoare este un amidon modificat (E1422), sau pentru a-i da denumirea chimică completă, adipat de diarat acetilat. La început a fost un simplu amidon, dar a fost modificat chimic pentru a-i crește capacitatea de menținere a apei și toleranța la temperaturile extreme și presiunile fizice ale prelucrării la scară industrială. Al treilea ingredient problematic este gelatina. Aceasta este o anatemă pentru musulmani, evrei și vegetarieni și chiar omnivorii convingși, care se întreabă ce caută acest produs secundar al pielii de porc în budinca lor.

Din fericire pentru producătorii de desert cremă de ciocolată, există un plan " *B* ". Ei pot elimina toate cele trei ingrediente ofensive și le pot înlocui cu un tip mai sofisticat de " *făină funcțională* ", extrasă hidrotermal din cereale, care va face același lucru, dar fără a fi nevoie să le eticheteze ca aditivi artificiali E.

O altă posibilitate de " *curățire* " a acestui desert ar fi folosirea unui " *agent de texturare* ", ceva care ar furniza într-un mod foarte economic factorul necesar de îngălbenire și îngroșare. Ingredientul se bazează pe amidon modificat, foarte bine prelucrat, proiectat să reziste la fabricarea de înaltă presiune, dar deoarece acestea sunt clasificate obligatoriu de către autoritățile de reglementare în domeniul alimentar drept " *amidon funcțional nativ* ", ele pot fi etichetate simplu ca " *amidon* ". Din nou, nu există numere E. Deci, din doi aditivi și un ingredient pe care mulți îl evită, vor fi înlocuiți printr-un singur ingredient de generație nouă, unul opac în formularea sa (secrete de proprietate și toate acestea), dar care nu va declanșa alarma consumatorilor.

Istoria procesării alimentelor este plină cu ingrediente care au fost prezentate inițial ca fiind sigure și de dorit, dar ulterior au fost considerate dăunătoare. De exemplu, siropul de porumb cu conținut ridicat de fructoză, a fost comercializat ca fiind preferabil zahărului, este acum identificat ca un factor-cheie al epidemiei de obezitate din SUA.

Pentru a veni în sprijinul consumatorilor, putem schița un mic ghid de interpretare a etichetei produselor alimentare, care să-i sprijine la achiziționarea produselor, respectiv:

- **Vitamine adăugate:** versiunile de fabrică ale vitaminelor naturale găsite în toate alimentele: acidul ascorbic (vitamina C artificială) este de obicei sintetizat din fermentația porumbului modificat genetic, în timp ce vitamina E artificială este derivată în mod obișnuit din petrol.
- **Fibre solubilă:** reprezintă un termen care sună mai frumos pentru amidonul modificat, utilizat pe scară largă pentru a reduce cantitatea de ingrediente nutritive din alimentele procesate și pentru a menține cât mai mici costurile producătorilor.

- **Culori naturale:** singura diferență între acestea și cele artificiale este aceea că procesul tehnologic începe cu pigmentii care se întâlnesc în natură. Altfel, ele sunt fabricate folosind aceleași procedee industriale foarte chimice, inclusiv extracția folosind solvenți dăunători.
- **Indulcitorii artificiali de tip "dieta":** mai multe studii pe scară largă au găsit o corelație între consumul de îndulcitori artificiali și creșterea în greutate. Dovezile acumulate sugerează că acestea pot, de asemenea, crește riscul de diabet zaharat de tip 2.
- **Enzime:** folosite pentru a face pâinea să rămână moale mai mult; injectate în animale înainte de sacrificare conduce la o frăgezire a cărnii; utilizate în procesarea sucurilor de fructe creează un aspect mai tulbure, mai natural.
- **"Ambalat într-o atmosferă protectoare":** în acest caz alimentele au fost "gazate" în aer modificat, pentru a-și extinde termenul de valabilitate. Întârzie ceea ce producătorii de alimente numesc "*încălzit peste aromă*", un gust care apare în alimentele fabricate industrial.
- **Proteine din carne de vită / porc / pasăre:** colagenul extras din carcasele de la abator sunt prelucrate sub formă de pulbere și apoi este adăugată la carnea de calitate inferioară. Se obține astfel un salt al conținutului de proteine pe eticheta nutrițională și, combinat cu apa, este un substituent pentru carne.
- **Salata spălată gata pentru a fi mâncată:** "*spălarea*" se face prin împrăscare cu apă de la robinet dozată cu clor, de multe ori cu acizi de fructe pulverulent sau lichid, pentru a inhiba creșterea bacteriilor. Același rezervor de apă tratată este adesea folosit timp de 8 ore.
- **„Ulei vegetal pur”:** uleiuri industriale rafinate, albite și deodorizate. Procesarea alimentelor constă în adăugarea de substanțe chimice pentru a-și extinde durata de viață.
- **Arome naturale:** în industria aromelor se admite că "*nu există o mare diferență în compozițiile chimice ale aromelor naturale și artificiale*". Acestea sunt realizate folosind aceleași procese fizice, enzimatic și microbiologice.

În aceste situații rămâne valabilă întrebarea dacă alimentele produse astfel, pot fi considerate salubre, cu efecte benefice asupra organismului sau insalubre, uneori chiar potențial contrafăcute...aceasta este și va fi o adevărată provocare pentru specialiștii din domeniu, care vor fi presați de consumatori să le ofere un răspuns cât mai repede posibil, având în vedere impactul asupra stării de sănătate a unor preparate insalubre, slab nutriționale și/sau necorespunzătoare din punct de vedere al calității.

Concluzii

Omenirea a devenit conștientă de invazia de probleme globale a căror rezolvare solicită abordări mondiale, soluții gândite la scară planetară, dar care pot fi traduse în fapte palpabile numai prin activitățile și voința guvernelor naționale. Numai în ultimii ani comunitatea internațională a ajuns să discute – la nivelurile cele mai înalte – asemenea probleme vitale pentru existența omenirii, așa cum sunt creșterea demografică, protecția mediului ambiant, conservarea resurselor, sărăcia, securitatea alimentară, efectele

încălzirii globale, calitatea vieții, adoptându-se programe de acțiune care întrunesc consensul statelor și sprijinul organizațiilor internaționale.

Globalizarea activităților economice și a celor din alte domenii, într-o societate bazată pe dezvoltarea centrată pe om, generează viziuni și moduri de abordare necunoscute până acum atât în relațiile internaționale, cât și în politicile interne ale statelor. Dar putem afirma că prin cunoaștere și activitatea creatoare a omului s-au făcut pași incomensurabili, cu toate că sărăcia, șomajul, lipsa de locuințe, apariția unor boli care seceră viețile oamenilor, deterioarea mediului, gestionarea haotică a resurselor, lipsa sau insuficiența alimentelor, produse falsificate, pun încă în pericol starea de sănătate a populației, putând afecta uneori, în situații de criză prelungită, însăși existența omenirii.

Componentă a securității umane, securitatea alimentară a fost în mod superficial abordată de clasa politică, de cele mai multe ori, prin prisma unor interese personale, și de și mai multe ori, în scopuri propagandistice și/sau electorale.

S-a constatat că în ziua de azi ritmul impus de mecanismele economiei de piață, rup cel mai adesea omul de mediul lui natural, de locul istoriei sale și îl aruncă într-o luptă cotidiană și universală pentru resurse. Omul a devenit conștient la scara planetei, că natura nu este inepuizabilă, că ea și resursele ei au limite și că trebuie să facă tot posibilul pentru a le proteja în vederea supraviețuirii sale.

De asemenea, organismele internaționale responsabile de atât de “banala” problematică a alimentației, se arată pur și simplu depășite din cauza unor probleme, ca de exemplu: creșterea populației globului în mod haotic, într-un ritm amețitor, fiind în căutare de noi resurse în locul celor deja epuizate, defrișarea pădurilor milenare, urbanizarea unor imense suprafețe de teren arabil, diminuarea resursele de apă, secătuirea sursele de energie....lumea fiind obligată în această situație să se adapteze unui mod de hrănire *defectuos*.

Modul de hrană al unei comunități este unul istoric și geografic. Resursele specifice ale unui areal sunt mult diferite față de altul. Cultura fiecărui popor are o componentă privind alimentația. În aceste condiții, se poate formula întrebarea “*ce pune o piață globalizată în locul specificității*”? Ceea ce se poate câștiga prin randament economic, se poate pierde prin sărăcirea hranei, prin sintetizarea ei dincolo de calitățile naturale, ridicând grave probleme de sănătate celor care se hrănesc strict comercial, afectându-se astfel, starea de securitate a întregii societăți.

Devenim ușor niște roboți capabili să consumăm alimente modificate genetic, alimente supuse unor tratamente “*științifice*” destinate creșterii cantităților, volumului și greutateii, preparate falsificate / contrafăcute. Mâncăm “*plastic*” și “*otrăvuri*” și bem lichide cu gust de fructe și flori care nu mai există. Ne interesează și studiem dinozauri și modul lor de hrănire, în timp ce propria noastră alimentație este lăsată pe seama fast-foodurilor și a alimentelor preparate în laborator din substanțe chimice.

În diferite colțuri ale lumii, oamenii se războiesc pentru un fir de apă, iar în alte părți populațiile scad drastic din cauza inaniției. Lipsa de rezistență la boli crează mediul propice de manifestare a diferitelor maladii, mai mult sau mai puțin provocate.

Poluarea, încălzirea globală, alimentația nesănătoasă și lipsa unor programe coerente de hrănirea populației din tot mai multe țări au dus la obezitate, malformații genetice majore și la o serie de boli, unele incurabile.

În consecință, trebuie să recunoaștem și să promovăm importanța siguranței și securității alimentare, care poate afecta valorile naționale și locale și care definesc univoc un popor sau o comunitate.

Având în vedere că securitatea alimentelor și a apei este strâns legată de provocările viitorului legate de mediu și luând în considerare contribuțiile pe care știința și tehnologia le aduce soluționării acestor probleme, începând cu anul 2011, ONU a demarat elaborarea unui raport care va sta la baza deciziilor guvernelor lumii. Raportul încearcă să ofere o analiză a tendințelor pe termen lung în ceea ce privește hrana și apa, precum și riscurile pe termen scurt a insecurității alimentare la nivel mondial. Mai mult decât atât, acesta prezintă o varietate de porți spre un viitor sigur, în care preocuparea principală este asigurarea securității individuale.

Asigurarea accesului populației la hrană, în cantitate suficientă și de o calitate corespunzătoare, precum și la apă este, probabil, provocarea omenirii atât în prezent cât și în viitor, atât pentru individ, cât și pentru politicile publice.

De asemenea, în vizorul autorităților este prezentă preocuparea privind micșorarea procentului de subnutriție al oamenilor, care a crescut îngrijorător în ultimii ani, deoarece cu o populație din ce în ce mai mare la nivel global, tot mai mulți oameni vor trebui să fie hrăniți și să aibă acces la apă potabilă.

Majoritatea experților sunt de acord că producția de alimente la nivel mondial și a productivității este sub o presiune severă. Într-adevăr, unele țări în curs de dezvoltare s-ar putea vedea pe nivelurile optime de producție/cap de locuitor, abia în anul 2030, care va semăna cu cele ale anilor 1960 - 1970.

Factori care pun sub presiune producția de alimente sunt în evoluție, dar actualii sunt reprezentați de cererea de alimente și energie, de efectele schimbărilor climatice, de stresul tot mai mare asupra resurselor de apă, de degradarea mediului, precum și de deficitul de resurse.

De aceea, dacă pornim de la sintagma că *“suntem ceea ce mâncăm și ceea ce nu mâncăm”*, fiecare stat este responsabil să întreprindă toate demersurile pentru gestionarea resurselor, deoarece un management ineficient al acestora, implică pe termen mediu și lung, o scădere a calității vieții, cu consecințe devastatoare asupra sănătății fizice și mentale a populației, ceea ce poate avea în timp un impact dramatic asupra evoluției unei societăți, generând o slabă dezvoltare durabilă a statului, iar în ultimă instanță, poate chiar conduce la manifestări violente.

Documentele care reglementează aspectele legate de securitatea națională tratează vag aspectele legate de componenta alimentară, doar în contextul asigurării unui nivel ridicat al calității vieții. Conform opiniei specialiștilor, calitatea vieții, trebuie abordată într-o perspectivă mai largă decât aceea de a fi un produs direct al creșterii economice. Ea poate fi afectată nu numai de bunurile și serviciile economice, ci și de o gamă largă de componente, respectiv: condițiile de mediu, condițiile sociale și umane, alimentația într-o cantitate suficientă, salubră și de o calitate corespunzătoare, educația, posibilități de informare și perfecționare, etc. Componentele economice pot fi considerate baza pe care se ridică calitatea vieții, dar este nevoie, de asemenea, să se exploreze și să se îmbine, printr-o abordare *“sisteme de sisteme”*, în vederea unei tot mai intense utilizări, și celelalte componente.

România, stat membru al Uniunii Europene, nu dispune nici până în prezent de o strategie de securitate alimentară sau de politici alimentare, coerente și pragmatice, în măsură să asigure o alimentație suficientă, salubră și nutritivă a membrilor societății. Totodată nu este nicio definiție unitară a fraudelor alimentare, în consecință nicio metodă de prevenție autentică.

Tributară unei mentalități de tip vechi, actuala clasă politică românească acordă prea puțină atenție problematicii securității alimentare și asigurării unor produse salubre, nutriționale pentru populația sa.

Credem că, datorită acestui aspect, este necesar ca documentele privind strategia de securitate națională să fie completate cu o strategie de securitatea alimentară, ca și componentă de bază a securității umane.

Statul român va trebui să găsească acele soluții care să ducă la finanțarea și garantarea producției agricole autohtone, la protejarea acestora și a producătorilor autentici, în baza unei unor politici agricole elaborate în urma unei strategii de securitate alimentară coerente și pragmatice.

Dacă obiectivul nostru este de a asigura un trai mai bun oamenilor, înseamnă că este necesar să transformăm sistemul nostru alimentar și agricol în aceeași măsură în care trebuie să ne transformăm mentalitățile, sistemul de habitat, social, de transport, sistemele instituționale și de reglementări în domenii variate.

Realizarea unor sisteme agricole și alimentare, care să ducă la regimuri sănătoase, cu siguranță solicită modificări ale obiceiurilor noastre alimentare, pe de o parte, iar pe de alta, eforturile susținute din partea tuturor membrilor societății, cel puțin pentru primele etape de transformări. Permanent, însă, trebuie să avem în față perspectivele unui teren agricol fertil și a unor comunități umane dornice să-și schimbe stilul de alimentație și de trai, care să se hrănească adecvat cu alimente integrale și necontaminate. Din punct de vedere tehnic și social, această schimbare este posibilă.

Până atunci, scopul nostru al românilor, este de a optimiza utilizarea resurselor pământului și a apei, să ne preocupăm de satisfacerea unui confort mediu din punct de vedere alimentar pentru populație, pentru un regim nutritiv corespunzător, precum și pentru un standard ridicat al calității vieții, intensificarea controalelor pe liniile de producție pentru prevenirea fraudelor alimentare și/sau a alimentelor contrafăcute, dezvoltarea infrastructurii de testare a produselor alimentare.

Specialiștii susțin că pentru diminuarea magnitudinii și a efectelor acelor practici ilicite, înșelătoare, consumul conștient al acestor produse falsificate/contrafăcute duce la proliferarea acestora, consumatorii devenind chiar „*complici*” în derularea acestor posibile infracțiuni. În această situație, se impune de urgență de elaborarea și adoptarea unui cadru legislativ coerent, precum și a unor strategii unitare, raportate la rezultatele cercetărilor științifice specifice.

De asemenea, se impune elaborarea unor programe de educare și informare a consumatorilor, dar și adaptarea/revizuirea tehnicilor de control ale autorităților competente, toate având ca scop final prevenirea fraudelor alimentare, precum și identificarea produselor falsificate.

Totodată, se impune investirea în dezvoltarea infrastructurii de testare a laboratoarelor din cadrul autorităților de control, pentru identificarea produselor falsificate încă de la prima introducere a acestora pe piață.

O atenție deosebită se va acorda și instruirii personalului care efectuează acțiuni de control în unitățile procesatoare sau/și în cele de comercializare, pentru dezvoltarea abilităților și competențelor în depistarea produselor falsificate.

Totodată, trebuie ca sancțiunile să crească proporțional cu efectele care sunt generate de consumul de produse contrafăcute/falsificate, în corelare și cu valoarea pagubelor economice produse.

Din considerentele sus menționate, opinăm că sistemele de securitate alimentară trebuie să se fundamenteze pe o concepție sistemică, integratoare, iar strategiile și politicile necesită o coordonare optimă între sectoarele implicate și între nivelurile de intervenție. Astfel, politicile alimentare și nutriționale trebuie să implice o serie de principii, demersuri și acțiuni concrete: identificarea entităților-țintă și a obiectivelor, analiza riscurilor și a oportunităților, implicarea tuturor părților interesate, stabilirea și aplicarea strategiilor

adecvate, monitorizarea și evaluarea, asigurarea caracterului durabil al rezultatelor, educația și informarea consumatorilor.

Oamenii de știință au demonstrat că implicațiile pe care le are alimentația asupra populației unui stat, nu sunt numai cele care se manifestă imediat, ci ele pot afecta pe termen mediu și lung evoluția acesteia. Astfel o națiune alimentată necorespunzător astăzi, poate fi o națiune incapabilă de a-și desfășura activitățile constructiv pentru o dezvoltare durabilă a respectivului stat.

Specialiștii afirmă că suveranitatea rezidă numai în cetățenii țării, în calitatea vieții acestora. Nimeni nu poate uzurpa acest drept, nici politicienii, nici guvernul, nici altă autoritate extranațională, decât doar atunci când, din neștiință, din indiferență sau din inconștiență, ne hotărâm să cedăm acest drept suveran.

Oricât am dori, acum nu avem totuși capacitatea de a defini modificările viitoare la o asemenea scară a timpului și a sistemului, ci mai mult de a intuit și presupune cu ajutorul unor scenarii unele direcții, așa cum nici un futurolog sau analist dintr-un domeniu sau altul nu a anticipat cu exactitate schimbările geostrategice și geopolitice care au avut loc în ultimii ani.

De aceea, în actualele condiții, se impune reconsiderarea teoriilor economice și sociale, înlăturarea vechilor dogme și paradigme, adoptarea prin eforturile și confruntările oamenilor de știință și a decidenților claselor politice a unor linii de ghidare a gândirii și practicii în toate domeniile, elaborarea unor strategii și politici, fără pretenții de absolutizare.

Astfel, considerăm, că important este acum, în ce măsură suntem noi capabili, ca popor, să știm să extragem beneficiile pe care le generează era informației și, pe baza cunoașterii, a analizei, să luăm decizii strategice curajoase și înțelepte, astfel că, pe de o parte, să ne protejăm interesele naționale și, pe de altă parte, să utilizăm oportunitățile care ni se deschid, în favoarea evoluției societății și a cetățeanului român.

Din aceste considerente, opinăm că elaborarea unei strategii de securitate alimentară, a cetățeanului român, în interesul cetățeanului român, trebuie să devină o prioritate a Guvernului României, pentru identificarea unor soluții sustenabile pentru dezvoltarea durabilă și asigurarea unor alimente salubre, corespunzătoare nutrițional, în condițiile în care potențialul țării noastre este considerabil.

În consecință, putem afirma că, absența unei strategii naționale privind securitatea alimentară, care să includă și prevenirea fraudelor alimentare, constituie un risc major și trebuie tratat cu toată importanța necesară, deoarece consecințele generate de o societate “*bolnavă*” sau de o potențială criză alimentară, sunt greu de cuantificat, ale carei efecte se simt nu numai în domeniul economic, ci și în cel social și/sau politic, conducând uneori chiar la manifestări la nivel național sau regional.

BIBLIOGRAFIE

- 1) Akers, R. L. (1998). *Social learning and social structure: A general theory of crime and deviance*. Boston: Northeastern University Press.
- 2) Ang, S. H., Cheng, P. S., Lim, E. A. C., & Tambyah, S. K. (2001). Spot the difference: consumer responses towards counterfeits. *Journal of Consumer Marketing*, 18(3), 219-235.

- 3) BASCAP. (2011). Estimating the global economic and social impacts of counterfeiting and piracy. London, UK: Business Action to Stop Counterfeiting & Piracy.
- 4) Bloch, P. H., Bush, R. F., & Campbell, L. (1993). Consumer 'Accomplices' in Product Counterfeiting: A Demand Side Investigation. *Journal of Consumer Marketing*, 10(4), 27-36.
- 5) Blythman Joanna, *Serving Up The Food Industry's Darkest Secrets*, 2015 <https://sustainablefoodtrust.org/articles/joanna-blythman-food-industry/>
- 6) Chakraborty, G., Allred, A. T., & Bristol, T. (1996). Exploring Consumers' Evaluations of Counterfeits: The Roles of Country of Origin and Ethnocentrism. *Advances in Consumer Research*, 23.
- 7) Chaudhry, P., & Zimmerman, A. (2009). *The Economics of Counterfeit Trade. Governments, Consumers, Pirates and Intellectual Property Rights*. Berlin Heidelberg: Springer-Verlag.
- 8) CIB. (1997). Countering Counterfeiting. A guide to protecting & enforcing intellectual property rights: Counterfeiting Intelligence Bureau. International Chamber of Commerce (ICC).
- 9) Cordell, V. V., Wongtada, N., & Kieschnick Jr., R. L. (1996). Counterfeit Purchase Intentions: Role Lawfulness Attitudes and Product Traits as Determinants. *Journal of Business Research*, (35), 41-53.
- 10) Cox, D. F. (Ed.). (1967). *The sorting rule model of consumer product evaluation process*. Boston: Graduate School of Business Administration, Harvard University.
- 11) Dabija, D. C., Dinu, V., Tăchiciu, L., & Pop, C.-M. (2014). Romanian Consumers' Attitudes towards Counterfeits - An Empirical Study. *Transformations in Business & Economics*, 13(2).
- 12) Matos, C. A., Ituassu, C. T., & Rossi, C. A. V. (2007). Consumer attitudes toward counterfeits: a review and extension. *Journal of Consumer Marketing*, 24(1), 36 - 47.
- 13) Estacio, L. S. (2013). Showdown in Chinatown: Criminalizing the Purchase of Counterfeit Goods. *Seton Hall Legislative Journal*, 37(2), 381-410.
- 14) Fejes, Z. L. (forthcoming). *Investigating consumer demand for counterfeit goods: Examining the ability of Social Learning and Low Self-Control to explain volitional purchase of non-deceptive counterfeit products in an Eastern European college sample*. Ph.D, Michigan State University, East Lansing.
- 15) Fejes, Z. L., & Wilson, J. M. (2013). Cue utilization in the product authentication process: a framework and research agenda for product counterfeit prevention. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 37(4), 317-340. doi: 10.1080/01924036.2012.745218
- 16) Fourtou, J. R. (2006). *Opening speech*. Paper presented at the BASCAP (Business Action to Stop Counterfeiting and Piracy) meeting, Paris.
- 17) GAO. (2008). Federal Enforcement Has Generally Increased, but Assessing Performance Could Strengthen Law Enforcement Efforts. Washington, DC: United States Government Accountability Office.
- 18) GAO. (2010). Observations on Efforts to Quantify the Economic Effects of Counterfeit and Pirated Goods *Intellectual Property*: United States Government Accountability Office.
- 19) Gentry, J. W., Putrevu, S., Shultz, C. J., & Commuri, S. (2001). How Now Ralph Lauren? The Separation of Brand and Product in a Counterfeit Culture. In M. C. G. a. J. Meyers-Levy (Ed.), *Advances in Consumer Research* (Vol. 28, pp. 258-265). Valdosta, GA

- 20) Gottfredson, M. R., & Hirschi, T. (1990). *A general theory of crime*. Palo Alto, CA: Stanford University Press.
- 21) Hetzer, W. (2002). Godfathers and Pirates: Counterfeiting and Organized Crime. *European journal of crime, criminal law, and criminal justice*, 10(4), 303-320.
- 22) Hollis, M. E., Fejes, Z. L., Fenoff, R., & Wilson, J. M. (2015). Routine activities and product counterfeiting: a research note. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 39(3), 257-272. doi: 10.1080/01924036.2014.973055
- 23) IACC. (2005). White paper : the negative consequences of international intellectual property theft : economic harm, threats to the public health and safety, and links to organized crime and terrorist organizations. Washington, D.C.: International AntiCounterfeiting Coalition.
- 24) *The links between intellectual property crime and terrorist financing*, (2003).
- 25) Murali, M., Michel, L., & Frank, P. (2005). Individualistic orientation and consumer susceptibility to interpersonal influence. *Journal of Services Marketing*, 19(3), 164-173. doi: 10.1108/08876040510596849
- 26) Nicolaescu Gheorghe, *Gestionarea crizelor politico-militare*, Editura Top Form, București, 2003;
- 27) OECD. (2007). *The Economic Impact of Counterfeiting and Piracy*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.
- 28) Pascu, E. (2009). Counterfeiting, a Precise Target in a Long - Time Battle. *The Annals of the "Stefan cel Mare" University of Suceava. Fascicle of The Faculty of Economics and Public Administration.*, 9(Special), 154-161.
- 29) Pascu, E., Milea, O. M., & Nedea, P.-S. (2013). Counterfeiting - violation of intellectual property. *Calitatea*, 14(2), 209.
- 30) Penz, E., & Stöttinger, B. (2012). A comparison of the emotional and motivational aspects in the purchase of luxury products versus counterfeits. *J Brand Manag*, 19(7), 581-594.
- 31) Phau, I., Sequeira, M., & Dix, S. (2009). Consumers' willingness to knowingly purchase counterfeit products. *Direct Marketing: An International Journal*, 3(4), 262 - 281.
- 32) Phillips, T. (2007). *Knockoff: The Deadly Trade in Counterfeit Goods: The True Story of the World's Fastest Growing Crime Wave*: Kogan Page Publishers.
- 33) Pollinger, Z. A. (2008). Counterfeit Goods and Their Potential Financing of International Terrorism. *The Michigan Journal of Business*, 1(1), 85-102.
- 34) Spink, J., & Fejes, Z. L. (2011). A Review of the Estimates of the Economic Impact of Counterfeiting and Piracy: The National Intellectual Property Rights Coordination Center
- 35) Staake, T., Thiesse, F., & Fleisch, E. (2009). The emergence of counterfeit trade: a literature review. *European Journal of Marketing*, 43(3/4), 320-349.
- 36) Sullivan, B. A., Chermak, S. M., Wilson, J. M., & Freilich, J. D. (2014). The nexus between terrorism and product counterfeiting in the United States. *Global Crime*, 15(3-4), 357-378.
- 37) Swami, V., Chamorro-Premuzic, T., & Furnham, A. (2009). Faking it: Personality and individual difference predictors of willingness to buy counterfeit goods *Journal of Socio-Economics*, 38(5), 820-825.
- 38) Treverton, G. F., Matthies, C., Cunningham, K. J., Goulka, J., Ridgeway, G., & Wong, A. (2009). *Film piracy, organized crime, and terrorism*. Santa Monica, CA: Rand Corporation.

- 39) UNODC. (2010). *The Globalization of Crime. A Transnational Organized Crime Threat Assessment*. Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime. Studies and Threat Analysis Section, Policy Analysis and Research Branch, Division for Policy Analysis and Public Affairs.
- 40) Wall, D. S., & Large, J. (2010). Jailhouse Frocks: Locating the Public Interest in Policing Counterfeit Luxury Fashion Goods. *British Journal of Criminology*, 50(6), 1094-1116.
- 41) Wee, C. H., Ta, S. J., & Cheok, K. H. (1995). Non-price determinants of intention to purchase counterfeit goods – an exploratory study. *International Marketing Review*, 12 (6), 19-46.
- 42) Petriu L. – *Securitatea alimentară – factor esențial în securitatea națională*. Sesiunea de comunicări științifice a Academiei Oamenilor de Știință din România, București, 2014.